

Križevcima u grčkokatoličku biskupsku rezidenciju, Radovi IPU, 1990, 14; Maksimir (sa Sanjom Jurković), Zagreb 1992; Školski forum Ise Kršnjavog, Zagreb 1992; Bazilika Srca Isusova u Zagrebu, u zborniku: Isusovci u Hrvata, Zagreb 1992; Sadržaj i iskazi života hrvatskog društva u 17. i 18. stoljeću, u katalogu: Od svagdana do blagdana, Zagreb 1993. R.

MARUŠIĆ, Branko, arheolog (Planina kraj Rijeke, 8. X. 1926 — Pula, 7. I. 1991). Diplomirao na Filozofskome fakultetu u Ljubljani, gdje i doktorira 1976 (*Istarska grupa spomenika sakralne arhitekture s upisanom apsidom*). Od 1948. radi u Arheološkome muzeju Istre u Puli; 1972 — 83. honorarni voditelj katedre za arheologiju ranoga sr. vijeka na Filozofskome fakultetu u Ljubljani. Istražuje kasnoant., ranokršč. i srednjovj. spomenike i arheol. nalazišta u Istri. Vodio brojna arheol. iskapanja (Pula, Dvigrad, Betika kraj Barbarige, Frančini kraj Pazina, Mejica kod Buzeta, Brijuni). BIBL.: *Slavensko-avarski napadi na Istru u svjetlu arheološke građe*, Peristil, 1957, 2; *Stenska slika v cerkvi sv. Foške pri Peroju*, ZUZ (Ljubljana), 1959, 5 — 6; *Istra u ranom srednjem vijeku*, Pula 1960; *Kasnoantička i bizantska Pula*, Pula 1967; *Nekropole VII i VIII stoljeća u Istri*, Arheološki vestnik (Ljubljana), 1967; *Kompleks bazilike sv. Sofije u Dvogradu*, Histria archaeologica, 1971, 2; *Istarska grupa spomenika sakralne arhitekture s upisanom apsidom*, ibid., 1974, 1 — 2; *Contributo alla conoscenza dei monumenti storico-artistici di Castrum Vallis e del suo territorio*, Arti del Centro di ricerche storiche Rovigno, 1983, 13; *Starohrvatska nekropola u Žminju*, Pula 1987. R.

MARUŠIĆ, Joško, autor crtanih filmova i karikaturist (Split, 27. III. 1952). Završio studij arhitekture u Zagrebu 1975. Crtač, animator i redatelj u »Zagreb-filmu« od 1976. Realizirao dva kratka crno-bijela filma (*Iznutra i izvana*, *Perpetuo*) te duže crtane filmove u boji *Riblje oko* (1980), *Neboder* (1981), *Tamo* (1985), *Lice straha* (1986) i *Okrenut će vjetar* (1990). Nagrađen na festivalima u Zagrebu, Annecyju, Beogradu, Tampereu, Oberhausenu, Miamiu, Lilleu i Melbourneu. Bavi se ilustriranjem knjiga, stripom i karikaturnom. Objavio knjigu karikatura *Koze, vuči i magarci* (1981). R.

MARUŽINI, zaselak između Kanfanara i Svetvinčenta u Istri. Jednobrodna, predromanička crkva Sv. Marije Snježne ima upisanu apsidu kojoj je konha konstruirana nad ugaonim trompama. U crkvi su ostaci fresaka. Na zidovima je nađeno nekoliko spolija pleterne skulpture iz IX — XI. st.

LIT.: B. Fučić, Sv. Marija »od Sniga« u Maružinima, Bulletin IAZU, 1964, 3.

MASCARELLI, Bruno, slikar (Sarajevo, 12. VII. 1926). Studirao na Akademijama u Beogradu i Zagrebu. Živio je u Rovinju (jedan je od osnivača tzv. rovinjske škole i grupe »Valdibora«; posljednjih godina živi i radi u Parizu. Slika kompozicije simboličnih sadržaja i intenzivne kromatske ljestvice; izvodi radove u javnim prostorima (murali). — Samostalno izlagao u Rovinju, Beogradu, Opatiji, Milanu, Parizu, Zagrebu i Rijeci. R.

MASKA, obrazina, krabulja, naprava obično u obliku ljudskoga obraza, grotesknih crta; izrađuje se od drva, kovine, kože, krzna, kore drveća, lika,

A. MASLE, *Nevjesta*. Zagreb, Moderna galerija

kartona i svih vrsta tkanina. Upotreba maske potekla je iz nakane da se izazove strahopoštovanje, užas ili smijeh. U vezi je s ritusom, teatrom i — kao dekorativni element — s lik. umjetnostima.

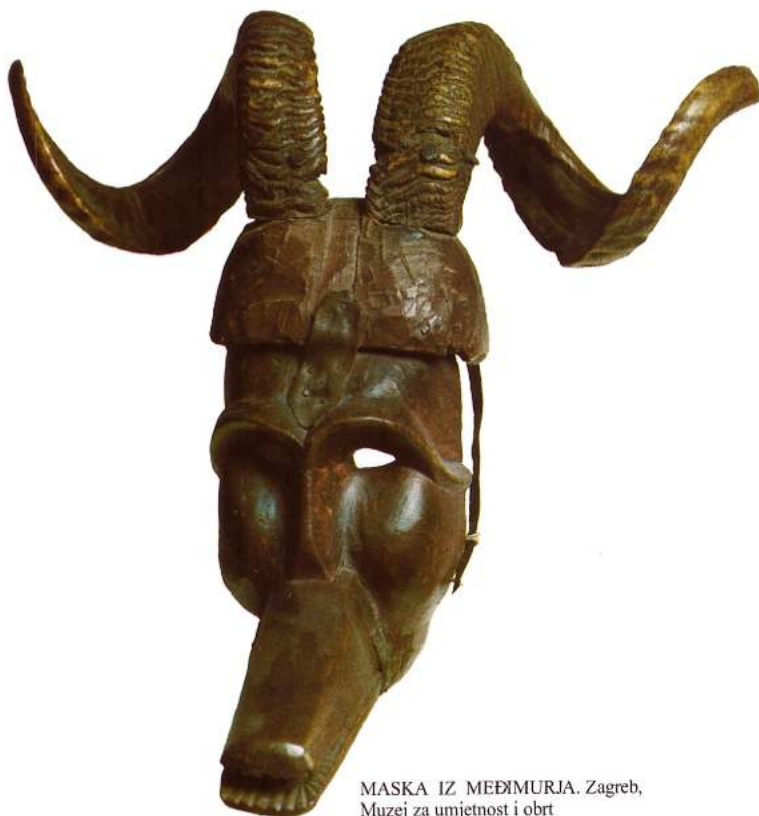
M. je pradávnoga podrijetla; pojavljuje se u vezi s prvotnim predodžbama o višim silama, o kojima ovise plodna žetva i dobar lov, te postaje rekvizit kod kulturnih obreda (totemizam, animalizam, inicijacija), radi zaštite od nesreće, uroka, zlih duhova i sl. Postoje maske za razne prigode: posmrtno, kultne, ratničke. Tradicijske maske, kao ostatak pradávnih običaja, upotrebljavaju se kod nekih narodnih običaja u božićno doba i u doba poklada. Od sr. vijeka nosi se maska za karnevalskih ophoda; lice se prekriva krinkom od platna, svile ili baršuna. Takva se krinka održala kod tzv. maskiranih ili krabuljanih plesova (Opatija, Cavtat). Tradicijskim maskama može se maskirati samo lice ili prerusavati cijeli izvođač. U Hrvatskoj su poznati *jurjaši* (*Juraj*, *Đuro*, *zelenjak*), *zvončari* (Kastav u Istri), *mesopust*, *karneval*, *vučari* (Lika, S Dalmacija), *betlehemari*; u Baranji i Bačkoj *buše* (*strašne buše*, *lipe buše*).

U lik. umjetnostima m. je kao dekorativni element poznata već u doba antike: grč. *gorgoneion* (odrubljena glava Gorgone) imao je svrhu zaštite od uroka, a aplicirao se na štitovima, arhitravima i vazama. M. se pojavljuje u srednjovj. minijaturnom slikarstvu i u plastici kao ukras kapitela, imposta, konzola i zaglavnih kamena. U doba gotike obično je obrubljena vijencem od lišća. Renesansa uvodi po ant. uzoru faunsku masku i maskaron, koji je osobito čest u dekoraciji baroka.

Maske primitivnih plemena Afrike, dijelom i Oceanije, s naglašenom grotesknošću, utjecale su poč. XX. st. na neke eur. ekspresioniste, slikare i kipare, a odrazio se i kod fovista i kubista. Kod hrv. se umjetnika motiv maske pojavljuje u djelima E. Buktenice, I. Generalića, I. Lovrenčića, I. Lackovića-Croate i drugih.

LIT.: I. Schneider-Lengyel, *Die Welt der Maske*, 1934. — A. Cervellati, *Storia delle maschere*, Bologna 1954. — N. Kuret, *Problèmes de typologie du masque populaire en Europe*, Actes de la conférence européenne de folklore, Bruxelles 1967. — M. Gavazzi, *Le masque en Yougoslavie*, u knjizi: *Le masque dans la tradition européenne*, Binche 1975. R.

MASLE, Antun, slikar (Orašac kraj Dubrovnika, 1. IX. 1919 — Dubrovnik, 20. VIII. 1967). Počeo slikati u krugu oko K. Strajnića u

MASKA IZ MEĐIMURJA. Zagreb, Muzej za umjetnost i obrt